

Den värsta dagen och den finaste nyheten

Brevet

Brevet är skrivet för det här läromedlet, men det bygger på Selma Lagerlöfs verkliga brev till vännen Sophie Elkan. Allt det berättar är sant.

Falun den 23 november 1909

Kära Sophie,

nu sitter jag vid skrivbordet hemma i Falun och försöker förstå att allt verkligen är sant. För nästan två veckor sedan kom beskedet: jag får årets Nobelpris i litteratur. Jag är den första kvinnan i världen som får det priset. I lördags fyllde jag 51 år, och en finare present kan jag inte tänka mig.

Med priset följer nästan 140 000 kronor, och du vet precis vad jag ska göra med dem. Jag ska köpa tillbaka hela Mårbacka. Jag har bott här i Falun i tolv år nu, men hjärtat har hela tiden varit kvar i Värmland.

Jag har berättat för dig om auktionen. Pappa dog när jag var 26 år, och tre år senare var familjens pengar slut. Vi måste sälja gården: huset, skogen, jorden och djuren. Nästan allt gick till främmande människor. Det kändes som om vi alla dog under de där dagarna. Sedan dess har jag burit på en dröm: att en dag få hem Mårbacka igen.

På den tiden var jag en fattig lärarinna i Landskrona. På dagen undervisade jag flickorna i skolan, och på kvällarna satt jag i mitt lilla rum och skrev på berättelsen om Gösta Berling. När boken kom ut år 1891 hände det först inte så mycket, men efter några år kunde jag sluta som lärare och leva på mitt skrivande.

För två år sedan lyckades jag köpa tillbaka själva huset på Mårbacka, men åkrarna och markerna runt omkring tillhör fortfarande en annan ägare. Med prispengarna kan jag äntligen köpa hem alltihop. Tänk, Sophie – om allt går som jag vill kan jag snart flytta hem till Värmland! Ibland tänker jag på pappa. Han älskade Mårbacka över allt annat, men han fick aldrig se att hans dotter blev författare.

Den 10 december ska jag ta emot priset i Stockholm. Kungen ska överlämna det, och på kvällen blir det en stor fest med hundratals gäster. Du vet hur blyg jag är, och värst av allt är talet som jag måste hålla. Jag skriver hellre tusen sidor än håller ett tal i fem minuter! Jag vet ännu inte vad jag ska säga, men det blir nog inget vanligt, högtidligt tacktal. Du vet att jag hellre berättar än talar.

Kära Sophie, du måste följa med mig till Stockholm. I femton år har vi rest tillsammans, läst varandras texter och delat nästan allt. Utan dig vågar jag knappt resa dit. Skriv snart och säg att du kommer!

Hälsa alla i Göteborg.

Din Selma

Ordlista

ORD	FÖRKLARING
ett besked	ett viktigt meddelande eller svar
en auktion	en försäljning där den som betalar mest får köpa
främmande	okänd, som man inte känner
att bära på en dröm	att ha en dröm inom sig under lång tid
en lärarinna	ett äldre ord för en kvinnlig lärare
att undervisa	att lära ut till elever
en åker	mark där man odlar till exempel säd
att tillhöra	att vara någons egendom
att överlämna	att ge något till någon, ofta högtidligt
högtidlig	mycket formell och allvarlig
blyg	obekväm när många människor tittar på en
att våga	att ha mod att göra något

Läsförståelsefrågor

---

1. Vilket besked har Selma nyligen fått?
  1. Hon får världens mest kända pris för sitt författarskap.
  2. Hon får ett nytt arbete i Stockholm.
  3. Hon får köpa ett hus i Falun.
2. Vad hände tre år efter pappans död?
  1. Selma flyttade till Falun.
  2. Familjen tvingades sälja allt på gården.
  3. Selma gav ut sin första bok.
3. Hur levde Selma när hon arbetade i Landskrona?
  1. Hon hade gott om pengar och skrev på dagarna.
  2. Hon undervisade på dagen och skrev på kvällarna, med lite pengar.
  3. Hon reste runt i Sverige och höll tal.
4. Vad hände när *Gösta Berlings saga* kom ut 1891?
  1. Boken blev genast en stor succé.
  2. Selma fick genast Nobelpriset.
  3. Det dröjde några år innan Selma kunde leva på sitt skrivande.
5. Vad äger Selma på Mårbacka när hon skriver brevet?
  1. bara byggnaden, inte marken runt omkring
  2. hela gården med åkrar och skog
  3. ingenting alls
6. Stämmer påståendena? Svara *ja*, *nej* eller *det står inte i texten*.
  1. Selma fyllde 51 år strax innan hon skrev brevet.
  2. Selmas pappa hann läsa hennes första bok.
  3. Selma vet redan exakt vad hon ska säga i sitt tal.
  4. Selma har träffat kungen tidigare.
7. Varför kallar Selma auktionsdagarna för något som kändes “som om vi alla dog”? Förklara med egna ord.
8. Vad betyder priset för Selma, förutom äran? Svara med en eller två meningar.
9. Selma skriver att talet nog inte blir “något vanligt, högtidligt tacktal”. Vad säger det om henne som person? (inferens)

Facit

1. Hon får världens mest kända pris för sitt författarskap.
1. Familjen tvingades sälja allt på gården.
1. Hon undervisade på dagen och skrev på kvällarna, med lite pengar.
1. Det dröjde några år innan Selma kunde leva på sitt skrivande.
1. bara byggnaden, inte marken runt omkring
1. ja b) nej (han dog 1885, boken kom 1891) c) nej (hon vet ännu inte vad hon ska säga) d) det står inte i texten
- Exempel på svar: Familjen förlorade sitt hem och nästan allt de ägde, och att se det gå till främmande människor kändes som att förlora en del av livet.
- Exempel på svar: Med prispengarna kan hon köpa tillbaka hela Mårbacka och flytta hem till Värmland – hennes dröm sedan auktionen.
- Exempel på svar: Hon är blyg och ogillar det formella, men hon är samtidigt en berättare som hellre gör något personligt än följer vanliga regler.

Bedöm öppna svar efter innehåll, inte efter exakt formulering.

FÖR LÄRAREN

Brevet kompletterar porträttet och "En dag i livet" (Nobelfesten): här befinner vi oss några veckor före festen, och raden om tacktalet pekar framåt mot sagan hon faktiskt berättade – läs gärna texterna i den ordningen. Grammatik: tempusväxling är brevets motor – preteritum för minnena (dog, sålde, satt, skrev), perfekt för det som når in i nuet (har burit, har rest) och "ska + infinitiv" för planerna (ska köpa, ska ta emot). Selmas riktiga brev till Sophie Elkan var skrivna på tidigt 1900-talsspråk; här är språket moderniserat. Skrivuppgift: Sophies svarsbrev.

Diskussionsfrågor

- Selma bar på sin dröm om Mårbacka i över tjugo år. Har du en dröm som du har haft länge? Berätta.
- Familjen förlorade sitt hem av ekonomiska skäl. Vad betyder ett hem för en människa, mer än tak över huvudet?
- Selma skrev på kvällarna efter jobbet i många år innan hon lyckades. Vad krävs för att fortsätta med något så länge?
- Selma vill ha sin bästa vän med sig på den stora dagen. Vem skulle du ta med dig, och varför?
- **Skriv (5 meningar):** Skriv ett brev till en vän om något stort som har hänt i ditt liv – eller som du drömmer om ska hända.

Källor och faktagranskning

- Selma Lagerlöf – Wikipedia (svenska): https://sv.wikipedia.org/wiki/Selma_Lagerlöf

- Selma Lagerlöf – Svenskt kvinnobiografiskt lexikon (skbl.se): <https://skbl.se/sv/artikel/SelmaLagerlof>
- Selma O L Lagerlöf – Svenskt Biografiskt Lexikon (Riksarkivet): <https://sok.riksarkivet.se/sbl/Presentation.aspx?id=10922>
- Selma Lagerlöf – Litteraturbanken: <https://litteraturbanken.se/red/forfattare/LagerlofS/presentation/>
- Nelly Sachs – Wikipedia: https://en.wikipedia.org/wiki/Nelly_Sachs

Fakta granskad i juni 2026. Nyckelfakta: Selma Ottilia Lovisa Lagerlöf föddes 20 november 1858 på gården Mårbacka i Östra Ämtervik, Värmland, och dog där 16 mars 1940. Hon hade en skada i höften sedan barndomen och rörde sig med hälta. Hon utbildade sig till lärare i Stockholm (1882–1885) och arbetade som lärarinna i Landskrona 1885–1895. Debutromanen "Gösta Berlings saga" kom 1891. "Nils Holgerssons underbara resa genom Sverige" (1906–1907) skrevs ursprungligen som en läsebok i geografi för skolan. Hon fick Nobelpriset i litteratur 1909 (första kvinnan) och valdes in i Svenska Akademien 1914 (första kvinnan). Med Nobelpengarna köpte hon tillbaka Mårbacka. Strax före sin död hjälpte hon den judiska författaren Nelly Sachs och hennes mor att fly från Nazityskland till Sverige 1940. Mindre osäkerhet: den exakta medicinska orsaken till hennes barndomsförlamning beskrivs olika i olika källor; här anges enbart att hon hade en höftskada och hälta, vilket källorna är överens om.

Berättelser om svenskar · läromedel för svenska som andraspråk. Skapat inom Läromedelsprojektet. Senast uppdaterad 2026-06-12.